

بررسی هفت پروژه فاخر معماری پس از انقلاب هفت آجر

صادق رشیدی فرد • مهندس معمار

در این مقاله سعی بر آن دارم تا ۷ پروژه فاخر و تاثیر گذار پس از انقلاب را بررسی کنم. آنچه در انتخاب این ۷ پروژه موثر بوده است، خاص بودن و رو به جلو بودن آنها در زمان طراحی و ساخت، و هم تاثیر آنها بر معماری پس از خود می‌باشد. نگارنده این ادعا را ندارد که این ۷ پروژه، تنها پروژه‌های فاخر و تاثیر گذار پس از انقلاب هستند، لیکن در این انتخاب هفتگانه معماری، سعی بر آن بوده است که عناصری چون: خاص بودن، رو به جلو (آوانگارد) بودن، پذیرفته شدن از طرف جامعه و تاثیر بر فضای معماری پس از خود، مد نظر قرار داشته است. در گرد آوری این مقاله از سایت‌های archline.ir و caoir.com استفاده شده است.

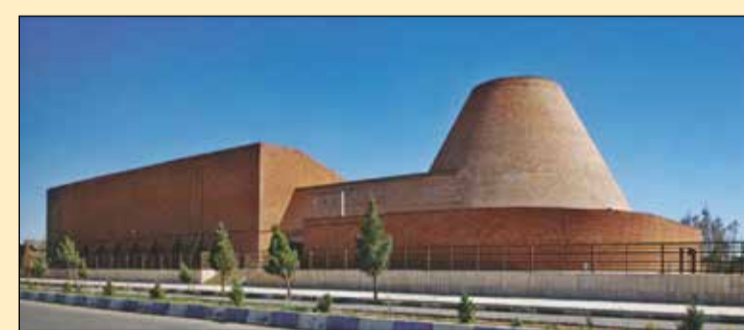
۱) پل طبیعت (معماران: لیلیا عراقیان - سحر یاسایی، علیرضا بهزادی)

پل طبیعت یک پل سه طبقه غیر خودرویی و پیاده‌رویی است که در تهران قرار دارد و از مهرماه ۱۳۹۳ افتتاح گردیده است. این پل از عرض بزرگراه مدرس می‌گذرد. طول این پل ۳۰۰ متر بوده و سازه‌اش ۲۰۰ تن می‌باشد. پل طبیعت بزرگ‌ترین پل غیر خودرویی ایران محسوب می‌شود. پل طبیعت زیر نظر شرکت نوسازی عباس‌آباد ساخته شده است. برای ساخت این پل ۱۴۰۰۰ قطعه فولادی در ابعاد مختلف در ارتفاع ۴۰ متری زمین برشکاری، سر هم و نصب شده است. با ساخت پل طبیعت بوستان‌های طولانی در شرق و آب و آتش و بنادر در غرب زمین‌های عباس‌آباد به هم متصل می‌شوند. پل طبیعت ۷۰۰۰ مترمربع مساحت دارد. این پل به گفته مدیر عامل سازنده آن نماد جدیدی برای شهر تهران است. زمان احداث سازه پل حدود دو سال طول کشید. برای بنای این پل بیش از ۱۰۲ کیلومتر جوشکاری و ۶۲۰۰ متر مکعب بتن‌ریزی انجام شده است. این پل در ۲۰ مهر سال ۱۳۹۳ افتتاح شد. پل طبیعت انتخاب اول مردم و جزو ۵ انتخاب برتر ۳۰۰ معمار برجسته جهان در مسابقه معماری شهرداری (architizer awards) در سال ۲۰۱۵ شد. پل طبیعت در سال ۱۳۹۲ به‌عنوان سازه برتر فولادی ایران شناخته شد. سال ۱۳۹۳ جایزه بین‌المللی خشت طلائی به پل طبیعت داده شد. سال ۱۳۹۳ پل طبیعت در زمره ۶ پل برتر ایران قرار گرفت. این پل جایزه معماری آقاخان در سال ۲۰۱۶ را نیز دریافت کرده‌است.

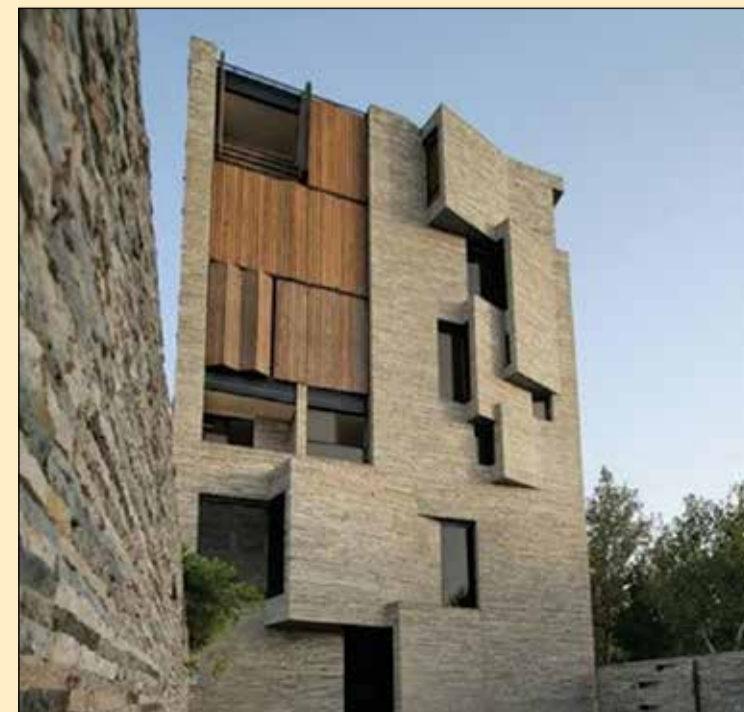
۲) مجتمع ورزشی رفسنجان (معمار: مرحوم سید حمید میران)

این مجتمع در سال ۱۳۷۳ طراحی و در سال ۱۳۸۰ ساخته شد. مجموعه ورزشی رفسنجان یکی از سه‌ساختمان مجتمع فرهنگی-ورزشی رفسنجان است که در زمینی به مساحت ۷۵۰۰ متر مربع و به شکل ذوزنقه قائم الزاویه طراحی شده است. این مجتمع شامل دو بخش اصلی است: استخرهای سرپوشیده و روبرای و سالن‌های ورزشی است. زیربنای ساختمان حدود ۲۵۰۰ متر مربع و مساحت محوطه سازی حدود ۲۲۰۰ متر مربع می‌باشد. نکته بارز در معماری مجتمع ورزشی رفسنجان، الگوبرداری از معماری یخچال‌های قدیمی منطقه‌ی کرمان است که نمونه‌ای از آن هنوز در منطقه رفسنجان وجود دارد. این الگو با تکنولوژی روز هماهنگ شده است. این مجتمع همانند ترکیب فضایی یخچال‌های سنتی از یک بخش غیر شفاف یعنی گنبد مخروطی شکل و یک بخش شفاف شامل یک دیوار بلند و یک سقف شیشه‌ای مورب گسترده بر روی استخر تشکیل شده است. سقف شیشه‌ای شیب دار تعبیری از سایه‌ی دیوار بلند یخچال است که تجسم فضایی یافته است. این دو جلوه خارجی متضاد، درون را به هم متصل و با هم یکپارچه می‌سازند. در طراحی این بنا، گروه بندی و تفکیک روشن کار کردها، تنظیم دقیق مسیر حرکت مراجعان و کارکنان و در نهایت اثری هماهنگ با معماری و اقلیم منطقه کویری منتهی شده است.

۳) آپارتمان شماره ۱ محلات (معمار: رامین مهدی زاده)

محلات شهری در مرکز ایران است که ۵۰ درصد اقتصاد آن شامل صنعت سنگ بریست. در ساخت این آپارتمان از همین زمینه استفاده شده و با بکارگیری ضایعات سنگ‌ها یک پروژه منحصر به فرد دریافت شهری برپا شده است. این سنگ‌ها در نمای بیرونی ساختمان با زوایای قابل تأمل و زیبایی کار شده است و این باعث شده که سازه دارای زبان معماری مدرن و بی نظیری باشد همچنین در مکانی قرار دارد که با درختانی سبز احاطه شده و جو زیبایی را در این شهر تاریخی رقم زده است. در محلات برای حفاری و برش سنگ‌ها از انرژی فسیلی استفاده می‌شود. با توجه به تکنولوژی مورد استفاده در این معادن که بازده بسیار کمی دارد. فقط کمتر از ۵۰ درصد سنگ‌ها قابل استفاده است و مابقی به عنوان ضایعات دور ریخته می‌شود. اما اجرای این پروژه اثبات می‌کند که با خلاقیت و ایجاد ایده‌های مفید در معماری علاوه بر خلق یک اثر زیبا می‌توان در مصرف انرژی‌ها و هزینه ساخت، صرفه‌جویی قابل ملاحظه‌ای کرد.

۴) مجتمع سینمایی دزفول: (معمار: فرهاد احمدی)

یکی از این مجتمع‌های زیبای فرهنگی، در شهر دزفول در استان خوزستان قرار دارد که با نام مجتمع فرهنگی سینمایی دزفول شناخته می‌شود. این فرهنگسرای زیبا که دارای طراحی و معماری خاصی است، شهرت جهانی پیدا کرده است. مهندس طراح این بنا، فرهاد احمدی است که پس از طراحی سازه که چندین سال به طول انجامید، آن را در جشنواره روروز نوژ شرکت داد و توانست عنوان پروژه منتخب را از آن خود کند. برگزیده شدن پروژه در جشنواره سبب شد که طرح، مورد توجه بیشتری قرار گیرد. ساخت این پروژه به صورت عملی در سال ۱۳۶۷ شمسی آغاز و در سال ۱۳۷۲ پایان یافت. این طرح که توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی حمایت می‌شد، به صورت یک طرح ملی شناخته شد. اهمیت این پروژه، از آن جهت بود که طرح بنا منعکس‌کننده مفاهیم بنیادین دزفول در ایجاد فضا و استفاده از هندسه مالوف در ترکیب با مصالح بومی بود. این بنا از فناوری مدرن عصر خود نیز بهره می‌گرفت و در واقع ساختمانی با ویژگی‌های منطقه‌ای بود که امکان درک جهانی را داشت. نظر به اینکه امروزه در برخی بناها طراحی معماری بر اساس الگوهای ایرانی اصیل و فرهنگ ایرانی انجام نمی‌شود، مجتمع فرهنگی دزفول به عنوان بنایی نمونه، که طراحی آن بر اساس در نظر گرفتن ریشه‌های معماری ایرانی و فرهنگ منطقه شکل گرفته است، از اهمیت بسیاری برخوردار شد که می‌توانست الگویی برای دیگر مهندسان ایرانی برای ساختن بناهایی با هویت فرهنگ ایرانی در نظر گرفته شود.

۵) ایده ابرخشت (مرحوم نادر خلیلی)

ابرخشت که حاصل حدود ۲۰ سال از زندگی حرفه‌ای، کار و تجربیات مرحوم نادر خلیلی، معمار ایرانی ساکن کالیفرنیا است. این سازه در واقع کیسه‌های درازی است با عرض ۵۰-۴۰ سانتی‌متر و طول مورد نیاز که از خاک پر می‌شوند و مانند برجسب‌های لباس و به کمک دو ردیف سیم‌خاردار در حد فاصل هر کدام از آن‌ها در هم تنیده می‌شوند و آن طور که می‌گویند بنای ساخته شده از آن در مقابل باد و باران و گرما و سرمای شدید، آتش‌سوزی و زلزله و غیره مقاوم است. ابرخشت به یک الگوی خاص محدود نمی‌شود. الگوی اتاق‌های ۴۰ متری و ۲۰ متری دارد. شاید ابرخشت برای ساخت مثلاً یک سالن بزرگ با محدودیت مواجه باشد ولی برای هر تعداد اتاقی که بخواهید جوابگو است. آزمایش‌های زلزله‌نگاری نشان داده این نوع بناها که ظاهر زیبایی هم دارد و قابلیت افزوده شدن بخش‌های مختلف به آن وجود دارد، توان مقابله‌ای کم نظیری را برابر لرزه‌های سنگین دارند. به دلیل شکل خاص این بناها و نحوه انتقال نیرو به صورت فشاری، این ساختمان در برابر زلزله مقاوم است. این روش در ایالات متحده به عنوان یک روش ضد زلزله مورد تصویب قرار گرفته شده و آئین‌نامه‌ای نیز برای آن تدوین شده است.

تقریباً از سال ۱۹۴۸ است که بحث سکونت در خارج جو زمین و خصوصاً ماه و مریخ بخش مهمی از مطالعات و پژوهش‌های خلیلی را تشکیل می‌دهد. در همین سال طرح او برای ساخت مسکن در ماه با سیستم ابرخشت و گلنافتن در ناسا مطرح می‌شود و از آن زمان او از اعضای تیم تحقیقات طرح سکونت ساخت و ساز در ماه قرار می‌گیرد.

۶) پردیس سینمایی ملت: (معمار: رضا دانشمیر و کاترین اسپریدینوف)

پردیس سینمایی پارک ملت در منطقه ۳ شهرداری تهران و در زمینی کشیده و نامنظم به مساحت ۶۰۰۰ مترمربع در منتهی‌الیه جنوب غربی پارک با زیربنای ۱۵۰۰۰ متر مربع بین سال‌های ۱۳۸۳ و ۱۳۸۷، خورشیدی طراحی و اجرا گردید. هدف عمده ایجاد این مجموعه در پارک ملت، ارائه خدمات علمی، فرهنگی و هنری در رده‌های مختلف سنی است که در دو بخش کودکان و بزرگسالان قابل تقسیم است. بخش کودکان با دارا بودن سینمای کودکان، تئاتر، مرکز علمی و فضاهای نمایشگاهی، این امکان را فراهم می‌سازد تا در طول روز کودکان همراه مربیان و معلمان خود از فیلم‌های علمی-تفریحی مرکز استفاده کنند. بخش بزرگسالان که شامل سالن‌های نمایش فیلم، رستوران و کافی‌شاپ می‌باشد، فضای بحث و تبادل نظر را در کنار گذران اوقات فراغت در پارک فراهم می‌آورد. پیوستگی دو بخش کودکان و بزرگسالان از ویژگی‌های منحصر به فرد این مجموعه است که امکان مراجعه خانواده شامل والدین و فرزندان را به مرکز فراهم می‌سازد. به‌طوریکه برای هر یک از افراد خانواده فعالیت علمی و تفریحی خاصی پیش‌بینی شده است. این ساختمان در یک نگاه، فرمی کشیده دارد و حجم آن یادآور فرم‌های اکسپرسیونیستی است و زیبایی‌شناسی آن ریشه در دیدگاه مینیمالیستی دارد، ولی لزوماً خود پروژه مینیمالیست نیست. طرح پروژه از معدود طرح‌هایی است که در ایران اجرا شده و به زیباترین بیان ممکن سازه و فرم معماری آن در یک همگونی کامل نسبت به هم طراحی شده‌اند. به عبارتی دیگر، معماری پروژه محصول سازه و فرم آن می‌باشد. درست همین دیدگاه است که طرح پروژه را از یک دیدگاه فیزیکی مدرن، یعنی حل عملکرد و رسیدن به فرم و سازه معماری، جدا می‌نماید. لازم به ذکر است که این سخن، نه به این معنی است که عملکرد پروژه مهم نیست و یا نسبت به سازه و فرم معماری آن از اهمیت پایین‌تری برخوردار است. در اینکه عملکرد پروژه باید به ملزومات برنامه‌ی فیزیکی آن نیز پاسخ دهد، شکی نیست.

۷) خانه شریفی‌ها (معمار: علیرضا تاجانی)

مشخصه اصلی این پروژه انعطاف پذیری و عدم قطعیت است. به طوری که با حرکت اتاق‌های چرخان، کیفیت فضاهای داخلی و فرم بیرونی بطور مداوم تغییر کرده و به باز و بسته شدن - درون‌نگار و بیرون‌نگار شدن - پروژه می‌انجامد. این تغییرات در فصول مختلف یا در سناریوهای عملکردی می‌توانند مورد استفاده قرار گیرند. نحوه ساخت سیستم چرخش این پروژه در حقیقت تکنیک پیچیده‌ای نداشت. این تکنولوژی هم اکنون در سن‌های گردان تئاترها، نمایشگاه‌های اتومبیل، صنعت ذوب‌آهن و کشتیرانی ایران سازندگان متعددی دارد. زمین پروژه به مانند بسیاری از بلوک‌های شهری علی‌رغم عمق زیاد، بر و نمای محدودی دارد. سعی شده است ساختمان با این باز و بسته شدن، به مانند خانه‌های قدیمی کیفیتاتی چون «زمستان نشین» و «تابستان نشین» ارائه کند؛ در تابستان حجمی باز، شفاف، پر از خلل و فرج و دارای تراس‌های عمیق و بزرگ باشد و در زمستان‌های تهران که تراس کمتر به کار می‌آید، حجمی بسته، بدون تراس و با حداقل بازشو طراحی شود.

را در اپلیکیشن کیوسک جار بخوانید

Jaaar.com/mobile

امور آگهی‌های روزنامه آفتاب یزد

آفتاب

۰۹۱۲۸۱۹۷۷۸۲

(۱۰ صبح الی ۶ عصر)